

Dicle'yi Kurtaralım

TEHLİKE A

Yerel ve bölgesel düzeylerde demokratik karar alma süreçlerinin ve su paylaşma yönetiminin bulunmaması; su varlıklarının ve su yapılarının özelleştirilmesi ve bunun sonucunda suya erişim hakkının engellenmesi.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2010 yılında, suya erişimi bir insan hakkı olarak tanımıştır. Ne var ki, bu insan hakkı dünyanın birçok yerde tehdit altındadır. Fırat ve Dicle nehirlerinin suladığı Mezopotamya bölgesi, insanların temiz ve yeterli miktarda suya erişme konusunda sorunlar yaşadıkları alanlardan bir tanesidir. Sorunun ana sebeplerinden biri, şeffaflık eksikliği ve başlıca paydaşların karar alma süreçlerinin dışında tutulmalarıdır. Çoğu zaman yöre halkı, siyasi kararları verenler tarafından dikkate alınmamaktadır. Aktivistler, sivil toplum örgütleri, toplumsal hareketler, yöre halkı, akademisyenler/araştırmacılar, belediyeler ve bölgesel yöntemler de dahil olmak üzere bütün ilgili aktörler bir araya gelerek su paylaşımı konusuna daha sürdürülebilir bir yaklaşım konusunda karara varmalıdırlar.

Ayrıca, su kaynakları ve baraj ve sulama sistemleri gibi su altyapıları özelleştirilmiş olup, bu da toplumsal adaletsizlikleri kökleştiren ve su kullanıcılarının kendilerini mağdur hissetmelerine yol açan birtakım uygulamalara yol açmıştır. Bizler, Dicle – Fırat havzasında yaşayan bütün insanlar için sürdürülebilir ve hakkaniyetli bir su kullanımının mümkün olduğuna inanıyoruz.

Su ve demokrasi: Dicle – Fırat havzalarında yöre halkının su yönetimi üzerinde etki sahibi olması mümkün müdür?

Özet

John Crofoot, Hasankeyf Matters

Eylül 2018

Uluslararası yasal ve etik standartlarda, sağlık ve refah hakkı da dahil olmak üzere insan hakları üzerinde olası etkisi olan projelerin tasarım, planlama ve uygulamasında paydaşların geniş kapsamlı ve somut bir şekilde görüşünün alınması gereğinin altı çizilmektedir.

Bu çalışmada, ilgili aktörlerin (aktivistler, sivil toplum örgütleri, toplumsal hareketler, yöre halkı, akademisyenler/araştırmacılar, belediyeler ve bölgesel yönetimler de dahil olmak üzere), hükümetler, büyük şirketler ve küçük/orta büyüklükte işletmeler (KOBİ'ler) ile birlikte çalışarak ve bunlar üzerinde baskı uygulayarak su paylaşımı konusuna sürdürülebilir yaklaşımlar geliştirmesine imkan veren bazı mekanizmalar ana hatlarıyla verecektir. Bu yöntemlerin bazıları işbirliğe dayanmakta, bazıları ise karşıtlık içermektedir.

Birinci Bölüm: Mezopotamya'da su yönetiminin demokratikleştirilmesi imkanlarının araştırılması

Dicle-Fırat havzasında halk katılımı ve su hakları ile ilgili olan aktivistleri, akademisyenleri, gazetecileri ve başkalarını, su kaynağı yönetiminde paydaş katılımını genişletme yönündeki çeşitli olanakları keşfetme çabamızda bize katılmaya davet ediyoruz. Ayrıca, su varlıkları yönetiminin demokratikleştirilmesi yönündeki mücadele hakkında yaşanmış olay hikayeleri ve düşünceler de bekliyoruz.

Dicle – Fırat havzasının kötü yönetilmesi yüzünden tüm bölgedeki çeşitli toplulukların kullanabilecekleri suyun miktar ve kalitesi büyük ölçüde düşmüş, birçok hane yeterli temiz su kaynaklarına erişimden mahrum kalmıştır. Kötü yönetimin nedeninin, en azından kısmen, genel bir şeffaflık eksikliği, hesap-verebilirliğin zayıf olması ve başlıca paydaşların dışlanması olduğunu düşünenler çoktur.

Birinci bölümde ele alınacak sorular arasında aşağıdakiler yer almaktadır:

- Su hakları aktivistleri, insan hakları üzerinde olumsuz etkileri olan projelerden dolayı karar alıcılardan hesap sormak konusunda ne gibi araçlar ve yöntemler kullanabilirler?
- Yerel topluluklar, günümüzde, geleneksel uygulamalarını, su varlıklarının paylaşılması hususunun yönetilmesine nasıl uyarlamaktadırlar? Bu uygulamalar, su yönetimi projelerinin tasarım, geliştirme ve uygulamasına paydaşların katılımını genişletmek ve güçlendirmek üzere uyarlanabilir mi?
- Dicle – Fırat havzasının tümündeki farklı yerlerden paydaşlar, su yönetimi politikaları üzerinde daha fazla etki sahibi olmak için birlikte çalışmak konusunda neler yapabilirler? (Örneğin, su hakları aktivistleri, karar alma süreçlerindeki dengesizlikleri gidermenin bir yolu olarak - Şeria nehri havzası'ndaki Ecopeace gibi - yeni forumlar geliştirebilirler mi?).

İkinci bölüm: Katılımın önündeki engellerin tespit edilip aşılması

Ayrıca, su kaynağı yönetiminin demokratikleştirilmesi yönündeki mücadele hakkında yaşanmış olay hikayeleri ve düşünceler de bekliyoruz.

Çeşitli engeller, vatandaşların, tek başına veya topluca, su varlık yönetimi projelerinin planlama, tasarım ve uygulamasına katılma ve bunlar üzerinde etki sahibi olma haklarını kullanmalarını masraflı, zaman alıcı ve hatta tehlikeli bir iş haline getirmektedir.

İkinci bölümde ele alınacak sorular arasında aşağıdakiler yer almaktadır:

- Proje savunucularının “katılım” ifadesini kullanarak baraj ve başka mega projeler için güya halkın onayını almak üzere “onay alma mühendisliği” yaparken kullandıkları yöntemler nelerdir? “Katılım”, su hakları aktivistleri için ne gibi tuzaklar içermektedir?
- Resmi mercilerin devlet destekli projelerin eleştirilmesini ve bunlara karşı çıkılmasını suç gibi göstermek için izledikleri yöntemler nelerdir?
- Paydaşlarla yapılan tartışmaların sosyal ve ekonomik refah üzerindeki daha geniş kapsamlı etkiler yerine münferit projelerin teknik yönlerine indirgenmesi teşebbüslerine karşı su hakları aktivistleri neler yapabilirler?

Katkıda bulunmak için johncrofoot@yahoo.com adresini kullanarak John Crofoot'a yazabilirsiniz.

<http://www.savethetigris.org/international-mesopotamian-water-forum>